

Tradicionalna, sodobna in ustvarjalna vzgoja

KAJ IZ ANGELČKOV

USTVARI POŠASTI?

V zadnje pol stoletja se je vzgoja korenito spremenila, a sodobna, ki naj bi rešila probleme tradicionalne, je te le še pomnožila – Otroka se kaznuje tako, da se mu vzame igračo, čokolado ali kaj drugega, kar mu je starš sicer obljubil kot nagrado za lepo vedenje – Zaradi takšnega kaznovanja in hkrati neprenehnega podkupovanja 'Če boš priden, boš dobil ...', otrok odraste v pohlepneža, ki ni pripravljen narediti ničesar, če za to ni nagrajen

NEMORALNO JE OD OTROKA ZAHTEVATI, NAJ BO POŠTEN, DOBER, MIREN IN NENASILEN, ČE STE Z NEPRAVILNO VZGOJO NAREDILI VSE, DA JE PRAV TAKŠEN.

Kaj so poglobitve značilnosti tradicionalne in sodobne vzgoje, zakaj trdite, da sta obe pogubni?

»Danes imajo starši pri vzgoji probleme, ker so otroci postali gospodarji v družini. Ne obvladujejo razmer, saj je njihovim potomcem dovoljeno vse. Ni več mej in pravil, ki so veljale pri tradicionalni vzgoji. Ta se je začela razkrajati v 50. letih 20. stoletja, ko se je v najrazvitejših državah sveta zaključil proces tehnološke revolucije. Dotlej so bila pravila jasna: denimo, otrok ni smel starim staršem reči, naj molčijo, ali nasprotovati staršem, da ne bo naredil, kar so od njega zahtevali, odraslega ni smel udariti. Če pravil ni spoštoval, je bil telesno ali besedno kaznovan. Sredi prejšnjega stoletja pa je svet začel skrbeti za pravice otrok in žensk, pomislili smo, da je čas za ljubezen, a dobili smo še hujše stanje, saj je v sodobni družini in družbi še več nasilja, kot ga je bilo prej.«

O kakšnem nasilju govorite?

»Nad seboj in drugimi. Denimo, otrok ne uboga mame, se drogira, alkoholizira, je stalno bolan idr. Nasilje je, ko vaš petnajstletnik na ves glas navija glasbo v hiši, ko udari mamo, kot otrok spi pri starših, ki zaradi tega v službo odhajajo neprespani.«

Zakaj je sodobna vzgoja probleme pomnožila, ne pa jih rešila?

»Ker je namesto klasične nagrade in kazni uvedla »mehko« nagrajevanje in kaznovanje. Uvedla je blago prisilo in nakup. Prva pomeni, da otroka kaznuješ tako, da mu odvzameš tisto, s čimer si ga hotel nagraditi. 'Če ne boš pojedel kosila, pospravil igrač, šel zgodaj spat, se ne boš učil ..., ne boš dobil nove igračke, čokolade, se ne bom igral s teboj.' Posledice tega

pristopa so katastrofalne, ker med igrače in otroka postavite interes. Kjer pa je interes, ni ljubezni.«

Kaj je posledica tega pogojevanja?

»Posledica je pohlepen otrok, ki vse naredi le zaradi interesa. A pri treh letih začne malček vam postavljati pogoje: 'Če hočeš, da pojem to juho z zelenjavo, ki je ne maram, mi moraš kupiti novo igračo ali mi daj prenosni računalnik na mizo, da bom med kosilom gledal risanko.' Otrok sprejme vašo igro. Proti svoji volji bo pojedel, kar ste postavili pred njega, ker naj bi moral jesti petkrat na dan, saj ste nekje prebrali, da je dobro zanj, ne glede na prave potrebe njegovega telesa. Iz njega naredite pohlepneža, pohlep pa je ena izmed bolezni 21. stoletja. Ko otrok odraste, ni pripravljen narediti ničesar, če za to ne dobi nagrade ali denarja. Sodobni vzgojni model, ki deluje na temelju podkupovanja otrok, ustvarja družbo pohlepnih ljudi.«

Kaj se dogaja v otroku, ko mu starš vzame nagrado?

»V njem nastaja potlačeno, zatrto nasilje. Ko otroku prepoveste igrice, ker ni pospravil igrač, je besen, a besa vam ne sme pokazati, ker ste vi njegov sponzor, ki ima denar, televizor, bombone, čokolado. Začne se pretvarjati, da je dober, in naredi vse, kar od njega zahtevate. 'Poglej mama, sem že pospravil igrače, priden sem. Bom zdaj dobil čokolado?' A ta vzgojna metoda deluje pri treh letih, čez nekaj let pa izstavi račun, kajti zaradi njega so pri otroku prava čustva izkrivljena. Njegov bes se bo namreč kopičil v njem in ko bo star 9 let, ga bo izrazil.«

Pišete, da je problem sodobne vzgoje tudi pretirano zaščitništvo. Kaj to pomeni?

»Starši čezmerno varujejo otroka pred delom, redom in življenjem. Danes otroci ne delajo nič v hiši, kar pa je narobe, saj otrok mora pomagati pri hišnih opravilih. Opravičujete se: 'Majhen je še, se bo že še naučil.' Otroci tako postanejo leni in nimajo pravil. Lenoba pa je najhujša bolezen. Povrhu veliko staršev otroka še pred enim letom starosti posadi pred televizor, da gleda risanke. Njegova učiteljica tako ni mama, ampak risani filmi z nasilnimi vsebinami. Posnemal bo tisto, kar vidi tam. Otrok se odtuji od družine; ker ne loči med resničnim in virtualnim življenjem, je poln namišljenih strahov. To je zloraba učenja s posnemanjem.«

Kaj pa pomeni verbalizem, ki ga tudi odsvetujete?

»Je najbolj nemoralni model – od otroka zahtevate, naj bo pošten, dober, miren, nenasilen, čeprav ste prej naredili vse, da je prav takšen. Iz njega delate parazita, ki bo tudi odrasel v parazita. Otrok je denimo star že 12 let, je len, ne pospravlja za seboj, za vse ga morate podkupiti, ne uči se, njegov učni uspeh je slab. Ne smete ga telesno in besedno kaznovati, saj vas lahko prijavi centru za socialno delo, ki bo kaznoval vas. Ostane vam le še verbalizem: 'Sin, pogovoriva se: Danes si bil spet nasilen v šoli. Veš, da to ni lepo.' Ne zavedate se, da je nasilje v šolo prinesel od doma. Morda je v svoji sobi pozno v noč gledal nasilne filme. V Srbiji otroke posadijo pred televizor že pri starosti sedmih, osmih mesecih, ker se ne zavedajo, da otrok spremlja, kaj se dogaja na televiziji. K temu prištevajte še nasilne računalniške igrice. Otroci do sedmega leta tako največ gledajo nasilne vsebine, spolnost in reklame.«

Kako se kažejo posledice sodobne vzgoje v Srbiji in kako v Sloveniji?

»Razlika med srbskimi in slovenskimi otroci je, da srbski še izražajo jezo in nasilje, slovenski pa ne več, ker ste malo pred nami v tej sodobni vzgoji. Ko so majhni, se potlačena jeza izraža s hiperaktivnostjo, z leti pa se otroci umirijo, izgubijo radost in postanejo depresivni. Dvanajst-, trinajstletnike ne zanima več življenje: 'Mama ni mi treba nič kupiti. Ne grem v šolo.' To ustvarja generacijo, ki bo prehitro »mrtva«, v njih ne bo življenja; to je mladina, ki ob koncu tedna poseda v lokalih, pije in se drogira. Sedanja generacija potrebuje drogo, da bi pozabila na tisto, kar ni dobro.«

Priporočate ustvarjalno vzgojo, lahko navedete nekaj zgledov tega vzgojnega modela?

»Pri ustvarjalni vzgoji morajo sodelovati vsi odrasli člani družine, starši in stari starši, sicer ne bo uspešna ali pa boste iz otroka naredili polovičarja. Njena poglobljena značilnost je, da otroku preprosto razložite, zakaj ne jesti ob prenosnem računalniku na mizi, gledajoč risanke. Majhni otroci razumejo, čeprav mislite, da ne zmorejo! Postavite zdrava in jasna pravila. Pri dveh letih otrok še ni pokvarjen, petletnik pa bo že delal probleme. Moja terapija v družini traja tri ure in otroci razumejo, ko postavim jasna pravila. Ključ so starši. Otroci pridejo na svet kot popolna bitja, kot angeli, starši pa jih pokvarijo, iz njih naredijo čustvene pošasti.«

Kako, denimo, otroka pripraviti, da sodeluje pri delu doma?

»Naredite načrt vseh hišnih opravil, od pospravljanja igračk, likanja, pranja perila, kuhanja idr. Če otroku stalno govorite 'Pospravi igrače', to ni ustvarjalno, to je dolgočasno, kajti on zna mnogo več, kot le pospravljati igrače. Dajte mu priložnost, da sodeluje tudi pri drugih opravilih, denimo, pomivanju posode, ni pomembno, kako to opravi, je pa, da sodeluje prostovoljno.«

Tatjana Svete

BREZ NAGRADE IN KAZNI

Prof. **Milica Novković** iz Beograda, naša sobesednica, ki je pred nedavnim o ustvarjalni vzgoji predavala v Sloveniji v okviru 18. srečanja Družine notranje svetlobe, je avtorica knjige Družinski priročnik ter programa Ustvarjalna vzgoja, ki pomeni vzgojo brez kazni in nagrade ter brez avtoritarnih modelov; pomeni, kot jo opisuje sama, čustveno zdravljenje in pomeni vzgojiti otroka za ustvarjalnost. Program je že leta 1932 osnoval **Peter Savić** iz Srbije, avtor knjige Nova šola. Novkovićeva je zaključila filozofsko fakulteto v Beogradu, nato pa je bila dvajset let profesorica po beograjskih šolah, imela je tudi zasebni otroški vrtec.

Več informacij o njenem programu Ustvarjalne vzgoje dobite v slovenskem društvu Center za ustvarjalno vzgojo – CUV (www.ustvarjalnavzgoja.com). Milica Novković knjigo Družinski priročnik priporoča vsakemu staršu, čigar otrok je len, neposlušen, neprestano zahteva, da mu kupujete stvari, je čustveno preobčutljiv ali neobčutljiv, je zahteval hišnega ljubljénčka, za katerega zdaj skrbite vi, je žrtev drugih otrok, je nasilen ali preveč umaknjen sam vase, buden ponoči, podnevi pa spi, ure preživi v igralnici, pred televizorjem, računalnikom, z mobilnim telefonom v roki, se ne uči, zjutraj noče vstati, je veliko bolan idr.

»Otroku nenehno govoriti Pospravi igrače! ni ustvarjalno, ampak dolgočasno, saj vendar zmore veliko več, kot to. Dajte mu priložnost, da sodeluje tudi pri drugih gospodinjskih opravilih,« svetuje Milica Novković.

FOTO: TATJANA SVETE

Če otroku dovolite, da dolgo časa preždi pred televizijo ali računalnikom, se ne čudite, da je odtujen od družine in poln namišljenih strahov, ker ne zmore prav ločiti med resničnim in virtualnim življenjem, opozarja Milica Novković.